

vereering voor de sprookjes-tante. Dagelijks was ze met haar in den bloemenhof en dan praatte Tante Mieke in schilderachtige taal over wat de bloemen fluisterden als ze knikten in den wind, over wat hun hart voelde, hun oogen zeiden, hun verlangen naar zon en blauwen hemel inhield.

Onvergetelijk is de indruk geweest, dien deze Tante Mieke op het kind heeft gemaakt.

Veel later, toen ze op 56-jarigen leeftijd was overleden, (in 1928), herdacht Alice haar in een vers, waarin ze getuigde:

Een bonte bloemfontein over ons kinderjaren is zij geweest;

Geheime kluis van troost voor al die ouder waren naar haar geest.

In kind'ren en in bloemen zag zij Gods genade. Die waren d'eenige weelde van haar dagen hier benede.

Zij sprak van ieder 't goed, van geen het kwade. Dat miek heur woning mild in wel en wee. Zij wist de poëzie der schoone Kempenlanden, Die stond in heuren hof als rijkeladen boom. Zij heeft zich uitgedeeld met gulle brave handen,

Vrij van schijnheiligheid en van intentie vroom. Toch is zij zelf een eenzaam hart gebleven En niemand wist heur droefenis of droom. Heer, geef dat zij na dit verborgen leven U als vertrouweling voor eeuwig tegenkoom.

Het behoeft wel geen nader bewijs, dat we in deze mededeeling omtrent den omgang met, en den invloed van Tante Mieke weer een belangrijk nieuw gegeven hebben.

De bijzondere voorliefde van Alice voor bloemen, zooals we die kennen uit „Vondelingskens” en „Op Zachte Vooizekens”, die haast een omgang als met levende wezens was, is hiermede verklaard — en, wat misschien nog meer zegt — van allen schijn van houding ontdaan. Als ze in haar verzen met de bloemen vertrouwelijk spreekt en allerlei levenswijsheid bij ze vindt, is dat een voortgaan in de lijn van Tante Mieke en dus psychologisch volkomen aanvaardbaar.

Verklaard is daarmee ook, waarom Alice op haar 15e jaar naar de landbouwhuishoudschool te Overijssche ging. Het was weer de ontbloede liefde voor de natuur en haar schoonheid, die haar er bracht en blijkens allerlei mededeelingen, die de necrologie in de Vlaamsche krant „De Eendracht” verstrekt, is ze er goed op haar plaats geweest. Ze leefde er in blijheid en ze uitte deze blijheid in verzen, die, voorzover ze bewaard zijn, in het gedenkschrift worden gepubliceerd.

Deze school met haar eigenaardige benaming was niet op een bepaalde bestemming gericht, doch, naar Mevrouw Nahon in een brief het formuleerde, „een vormschool in practischen geest”, derhalve een instituut voor algemeene ontwikkeling.

De beroepskeuze moest dus na deze school-jaren volgen.

Alice koos, op voorbeeld van een oudere zuster, de verpleegstersopleiding en ging daartoe naar het Stuyvenberg-gasthuis te Antwerpen.

Aanvankelijk liep alles goed. Ze vond zelfs nog tijd om te dichten, 's nachts, als ze waakdienst had. Maar de zware taak, — 't was juist het eerste oorlogsjaar — en een gevatte koude, die ze niet uitvieren kon, ondermijnden haar krachten. Ze moest terug naar huis.

Eenigen tijd — dit is ook weer een nieuw gegeven — volgde ze de lessen in letterkunde, die de dichter Pol de Mont aan de Stedelijke Academie gaf — maar haar gezondheidstoestand dwong haar, genezing elders te zoeken.

Toen begon de lijdensgeschiedenis van de zes sanatoriumjaren te Tessenderloo, waarover Mevr. v. Rompaey-Lannoy in een voortreffelijk artikel, getiteld „Rouwviolen voor Alice Nahon”, uitvoerige mededeeling heeft gedaan. Wat ik uit deze mededeelingen en uit die van de necrologie in „De Eendracht” memoreer is de betuiging, dat de foutief gestelde diagnose van tuberculose haar onnoemelijk veel leed heeft berokkend en het onnodige rekken van het verblijf te Tessenderloo heeft veroorzaakt. Het gevolg van dezen misslag is geweest een sterke accentueering van het melancholische, dat toch al in haar aanleg lag. De verzen uit „Vondelingskens” en „Op Zachte Vooizekens” verraden dit onmiskenbaar.

Van beteekenis is weer dit element voor wat we als verdere levensfeiten zien.

Toen ze, na een langdurigen zwerftocht om genezing te zoeken voor de chronische bronchitis, die haar ziekte was, eindelijk de betrekking aanvaardde van bibliothecaresse van de leeszaal te Mechelen, was ze een geheel andere figuur. Het gesprek met den journalist de Maegt, dat ik in mijn boekje „Karakterschets van Alice Nahon” voor een deel weergaf, getuigt dit. Ze wilde van haar vroegere werk niet hooren. Ze verwierp den geest en de stemming van haar vroegere verzen en ze verklaarde alles te doen, om boven die simpelheid uit te komen. Die houding heeft verwondering gewekt, vooral ook, omdat ze haar neerslag vond in den geheel andersoortigen bundel „Schaduw”.

De nieuwere gegevens, die ik U weergaf, verschaffen hier de verklaring. Het was de reactie-houding, nu ze, gezond en tot werken in staat, teruggicht aan de onnodige sanatoriumjaren en hun invloed. Daarom sprak ze van zich te schamen over haar melancholie en daarom ontkenne ze met nadruk het eenvoudige van haar ziel. Ongetwijfeld kwam daar bij de invloed van een kring van jongeren, in welken ze te Mechelen verkeerde en die haar dreef in de richting van de moderne kunstopvattingen.

Na vijf jaar moest ze haar werkkring neerleggen; haar gezondheidstoestand bleek zwakker,

dan ze had gehoopt. Nu vestigde ze zich — en ziedaar het laatste nieuwe gegeven van biografischen aard — te Mortsel, waar ze vroeger school gegaan had. Bij het 15e eeuwse kasteel Cantecroy was een oude kapelaanswoning. Dat huis, te midden van de natuur, ging ze bewonen. „Ze richtte het”, naar Madame Nahon schreef, „in, met oude meubelen, koper vaatwerk, schilderijen, teekeningen, die ze voor weinig geld op den buiten kocht, tot een geheel van artistieke elegance”, en ze verklaarde, toen haar ouders haar daar bezochten, met enthousiasme, dat ze daar nu eindelijk haar levenswerk kon en zou beginnen. „'t Was” zegt Madame Nahon „een kasteel in een kasteel”.

Helaas, de verwachting werd een illusie. Ze kon er niet blijven. De vochtigheid van de omgeving maakte het onmogelijk.

Toen begon andermaal een zwerftijd. Ze woonde afwisselend hier en daar, hield lezingen, logeerde bij kennissen, „'t was”, schrijft Madame Nahon, „een voortdurende jacht van hier naar ginder, met een ziek gestel, omdat ze, ondanks kleine inkomsten, onafhankelijk wilde zijn”. Tot ziekte haar aan huis, straks aan bed bond. In gestagen achteruitgang lag ze acht maanden lang neer, geteekend door den naderenden dood. Van die laatste maanden heeft Lode Zielens een beeld gegeven in het „In-memoriam”-artikel, dat hij schreef in „De Volksgazet” van 28 Mei 1933.

Den 2ten Mei, Zondagmorgen, overleed ze, na een zeer smartelijken doodstrijd van drie dagen.

Tot zoover over de nadere biografische gegevens. Nu volgen die, welke den ontwikkelingsgang der dichteres betreffen.

C. T.

„Het woord ziel Schriftuurlijk gebruikt.”

Wij moeten thans nader onderzoeken, op welke wijze de door ons besproken „richting” oordeelt over „de ziel”. Als bronnen van kennis voor de opvatting dezer „richting” zijn wij in hoofdzaak aangewezen op een drietal geschriften. In de eerste plaats op het door ons besproken boek. In de tweede plaats op een referaat (uitgegeven door de Gereformeerde Psychologische Studievereeniging) van Dr D. H. Th. Vollenhoven, „De eerste vragen der psychologie”. En ten slotte op een onlangs verschenen brochure van den Heer A. Janse „De mensch als „levende ziel””.

paarde aan de kracht van een bazuin de liefelijkheid van een harp, en was tot in de verste hoeken van den tabernakel duidelijk te hooren.

„t Spreekt vanzelf, dat zulk een man zich met gladgepoetste preeken heelemaal niet kon vinden. Al de kunstmatige welsprekendheid, die in de school is op te doen, acht hij niet meer „dan het kaf van het graan in betrekking tot het Evangelie onzer behoudenis. Het sierlijkst mandje in de hand van den zaaijer is een ellendig vertoon, als het geen of geen levensvatbaar zaad bevat”.

Tot zijn studenten zegt hij: „Weegt uw preeken. Levert ze niet bij de el, maar bij het pond”. Het is erger dan dwaasheid om kwistig met woorden en karig met de waarheid te zijn. Hij waarschuwt hen tegen het schieten met los kruit, een schot, dat niet raken kan.” Zij moeten de kerk niet vullen willen door een fijne kunstvolle rede te houden, maar door geestelijk voedsel te bieden. Groote gedachten hebben geen groote woorden en geen opvallende gebaren noodig.

Spurgeon improviseerde altijd. Nooit heeft hij een preek voluit geschreven. Hij had niets voor zich aan een korte, wel doordachte, biddend overwogen schets. Van den ernst, waarmee hij deze aantekeningen bewerkte, geven zijn uitgegeven „Schetsen van leerredenen” een schoon bewijs.¹⁾ Aan de hand van de schets vloeide heel de preek warm uit zijn ziel. Onder ademlooze stilte werd zij door de duizenden toehoorders eerbiedig beluisterd.

Spurgeons preeken leggen een verwonderingwekkend getuigenis af van den geest en het vernuft van dezen prediker. En heel het leven is zijn arsenaal, waaruit hij telkens de meest geschikte wapenen zich kiest tot den heiligen krijg. De geschiedenis, zoowel de Vaderlandsche en de Kerk-geschiedenis, als de historie der Zending, het planten- en bloemenrijk, alles dient hem als materiaal. Hij oefende zich voortdurend in die wetenschappen, welke hem steun boden voor de prediking en stof gaven om zijn gedachten te illustreeren. Zijn rijkdom van beelden, die hij zeker wel wat al te veel gebruikt, grenst aan het

1) Lezingen, blz. 123 en 124.

4) C. H. Spurgeon, Schetsen van leerredenen, uit het Engelsch vertaald, door Elisabeth Freystadt, 1e deel O. T., 2e deel N. Testament.

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

De Spurgeon-Herdenking.

IV.

Een man met plij en boog.

Spurgeon, die geroemd werd als de „Prince of preachers”, de Vorst onder de predikers, is niet op de school, maar door het leven gevormd. Leven en levendigheid zijn de karaktertrekken van zijn prediking, zoowel wat den vorm als wat den inhoud betreft.

Spurgeon is een man van eenvoud. Geheel het contrast met de hoogdeftige, gedurig in ander gewaad verschijnende ambtsdragers van de Staatskerk met haar dorre liturgie en stijve vormelijkheid.

De kelkvormige verhevenheid van den kansel was gewoonlijk een model van houterigheid. Zoo ongekunsteld als in de natuur de bloemkelk wiegelt op haar stengel, zoo hard en onbuigzaam stond de preekstoel tegen den wand van de kerk. Hij plaatste den prediker in een isolement, verheven boven zijn hoorders. En bevorderde den statigen preektoon, door den dichter in zijn: „Uit de wolk sticht ik mijn volk” terecht gebekeld.

Een platform doet den prediker plaatsnemen schier in 't midden van de hoorders en brengt er hem als vanzelf toe, niet uit de hoogte, maar eenvoudig en meer vertrouwelijk het woord tot de gemeente te richten.

Spurgeon is de prediker van het platform. Zonder toga of hef staat hij daar, met een stoel en een kleine tafel naast zich, waarop een geopende Bijbel ligt. In zijn uiterlijke verschijning maakt hij geheel den indruk van een gewoon man uit het volk. Alles is aan hem even eenvoudig. Zijn uiterlijke verschijning en geheel zijn voordracht. 't Is alles natuurlijk en onge-kunsteld. Niets gemaakts of gedwongens. „Het ambtelijk vormelijke is machteloos geworden”, zoo zegt hij tot zijn studenten, „en leven is noodig om wel te slagen en te overwinnen. Gemanierdheid,

hoog klinkende woorden, keurigheid op ambtelijk gewaad, zaken, die vroeger in de godsdienstige wereld zooveel beteekenden, zijn in de schatting van het tegenwoordige geslacht zoo versleten als de goden van Olympus. Waarheid en leven zijn de machten aan wie de overwinning behoort, en zij zegevieren te eerder, naarmate zij minder met de zware kleedij eener conventionele deftigheid zijn omhangen. Het is een werkelijk genot, als men met flinken stoot de riet- en pleisterwanden van oude geaffecteerdeheid en schijnwaardigheid kan omverwerpen, om ze te doen plaats maken voor de granieten muren der werkelijkheid.¹⁾

Een volksprediker is Spurgeon. De auteur van „Jan Ploeger” kent zijn volk door en door. Hij is uit het volk opgekomen. Van zijn jeugd af heeft hij steeds onder en met het volk meegeleefd. Hij denkt en gevoelt als zijn volk. Deze koene, vrije, practische Engelschman spreekt dan ook geheel de taal van het volk. Niet zóó, dat hij platte, nonchalante, pikante achterbuurtuitdrukkingen gebruikt, als Billy Sunday, maar wel, dat hij een rake, op den man af gaande taal voert. Vol naïefteit brengt hij zijn boodschap, met een rijkdom van humor (voor ons Hollandsch besef wel eens wat veel) met een weelderige fantasie en een verbazende zeggingskracht. Altijd door en door practisch.

Hij was een meester in het Saksisch Engelsch. Zijn stijl getuigt van een grondig bestudeeren der beste voorbeelden. Vaak doet hij aan Bunyan denken, met wiens geschriften hij zeer vertrouwd was. De Pelgrimreis heeft hij meer dan honderd maal gelezen.²⁾

Zijn zinnen zijn vol en welluidend. „Grenadier-achtige, zes voet lange woorden”, verfoeit hij. Zijn taal is als hij zelf: eenvoudig. Ook de onkundigste man of vrouw kan hem van het begin tot het eind gemakkelijk volgen. Hij zet het brood op zulk een plank, dat iedereen er bij kan. Spurgeon was een wondervolle stem toebedeeld, als maar zelden een mensch wordt geschenken. Door gestadige oefening was hij haar volkomen meester. Hij gebruikte haar met de grootste kalmte. Zij

1) C. H. Spurgeon, Lezingen voor mijn studenten. Inleiding, blz. 3.

2) C. H. Spurgeon, Schetsen over Bunyan. Inleiding.

Voor de ons evenwe werk, dat Allereerst sproken, G lichaam en termen twee zo heeft w het gedaan door ons met het S De eerst besproken halve aldus De ziel tie en het als over De mensche zien loopen ziel” als ge begrip „zi concreten

Vat men veert men 1 g ding. 2

Het dich bestaat uit dan ook ni deze „rich schemata rust op ee christelijke tot ketterij Wij moe te leeren i zoo wordt

„Om ove aan Gods luisteren dat zij spr een of a schepsel, Schrift w

„t is dus Bijbel te van het c mensch s ducianism komt.

„t is een een tekst de leer aa zelf, t Ge nisme pre den als d

1) A. Janse 2) Dr D. informatie w 3) Dr D. teekeningen 4) A. Janse

ongeloofel door hij z weten. Hij diking, zo de ooren Hij deed d zoodat hij pen indru voorts de toepasselij hij komt eigenaard den weg k kennen i tot het er op zoo g

„Er zijn tekst heb lezen heb een milita te hebben vrijheid i

Tegen kende de sprak nie lijke wijsl en der k

De invl zijdt uitgi heeft de hij, voora Londen, belasterd minachtia een acten voor het of kluis

5) Zie: I beste Illust melt, ober Vierte Auf Ten aan ken van Sp

„Bij Cal in symbolis ook zoo aa pakken ma Dr A. Kuy 9) Lezin